

Ігор Любчик (м. Івано-Франківськ)

кандидат історичних наук,

доцент кафедри українознавства і філософії

Івано-Франківського національного медичного університету

E-mail: lubczyk-79@ukr.net

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-4649-5785>

Проблеми депортацій радянської доби у полі наукових зацікавлень і дискусій

У Львові 26-27 вересня 2019 р. у парковій аудиторії Центру ім. Митрополита Андрея Шептицького Українського католицького університету відбулася наукова конференція на тему: «Депортації в системі злочинів тоталітарного комуністичного режиму (до 75-х роковин депортації кримських татар та початку депортацій українського населення з території Польщі)». Захід проходив з ініціативи та за підтримки Українського інституту національної пам'яті, Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України та Українського католицького університету.

З вітальним словом до учасників звернулися присутні народні депутати України О. Синютка та С. Федина. Від оргкомітету та організаторів конференції вітали І. Соляр (директор Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України), В. Тилішак (заступник голови Українського інституту національної пам'яті) та В. Квурт, (міський голова м. Винники).

Софія Федина

У пленарному засіданні конференції прозвучали наукові доповіді науковців з Києва О. Бажана, який акцентував увагу на депортаціях населення України в першій половині ХХ століття через кількісні і процесуальні параметри. А. Когут зосередив свою увагу на завданнях та особливостях депортаційних практик комуністичних спецслужб на Західній Україні впродовж (березня 1944 – жовтня 1947 рр.).

Олег Бажан

Пленарне засідання плавно перейшло у секційні, особливостями яких незважаючи на їх проблемно-тематичну спрямованість була участь усіх учасників конференції. У першій секції «Правова оцінка депортації як злочину» доповідачі намагались аналізувати Угоду 1944 р. про так звану евакуацію та акцію Вісла 1947 р. даючи їм свої правові тлумачення. Серед виступаючих були проф. В. Василенко з Києва, який зробив акцент на депортаціях українців у ХХ ст. як тяжкий міжнародний злочин. С. Рябенко з Києва проаналізував акцію «Вісла» у світлі

міжнародного права. Власні правові судження щодо депортації як злочину у своєму виступі надав О.Фецяк зі Львова. Друга секція була присвячена особливостям депортації кримських татар. Свої доповіді презентували Г. Бекірова з Києва, даючи правову оцінку депортації кримських татар і питанню збереження історичної пам'яті. Інші виступи Т. Гаврилів та Н. Гончаренко з Києва були присвячені проблемі депортації кримських татар через призму літературознавчого аналізу.

Третя секція об'єднала виступаючих на предмет депортації як практика й інструмент тоталітарного режиму. Своїми судженнями на тему поділились проф. М. Литвин зі Львова, який розкрив міграційно-депортаційні процеси на пограниччі середини ХХ ст. як етнокультурний/цивілізаційний розлом новітньої історії Центрально-Східної Європи. Доктор історичних наук А.Боляновський зі Львова звернув увагу на перші масові депортації поляків з регіону репресивно-каральними органами СРСР на початку 1940 р. Проблему адаптації українців депортованих з Польщі «Від виживання до пристосування» представила молода дослідниця кандидат історичних наук Ю.Артимишин зі Львова. І. Галагіда зі Львова розкрив у своїй доповіді долю українських виселенців внаслідок акції «Вісла» на західних і північних землях Польщі.

Другий день конференції продовжився у м. Винники у приміщенні закладу Львівської обласної ради «Історико-краєзнавчий музей» четвертю завершальною секцією виступи на якій звучали в більшості в ключі культуно-мистецької спадщини депортованих через проблему збереження, популяризацію та вшанування.

Початку секційного засідання передувало відкриття тематичої фотовиставки в музею присвяченої збереженню унікальних пам'яток сакральної архітектури на теренах пограниччя, яку відкрив директор музею І. Тимець. З науковими повідомленнями виступив І. Любчик з Івано-Франківська, зосередивши увагу присутніх на феномені лемківства в умовах глобалізаційних викликів. Більша частина виступів мала в основному прикладний характер. Доповідачі презентували в який спосіб (видавання літератури, польові дослідження, музеєфікацію спадщини, організацію тематичних виставок та реновація цвинтарів пограниччя) можна зберегти пам'ять про депортованих. Своїми не тільки пропозиціями, а й здобутками ділились І. Горбань зі Львова, Н. Халак зі Львова,

М. Проців із Бережан Тернопільської області та В. Стефанів зі Львова.

Загалом конференція об'єднала представників наукового світу, громадських активістів і власне тих кому довелося пережити виселення. Тому слід визнати, що після окремих доповідей градус дискусій був доволі високим, особливо коли це стосувалось понятійно-термінологічного апарату кваліфікації депортаційних акцій. Назагал важливо відзначити, що подібні заходи мають стати регулярними, що по-перше буде об'єднувати наукові потуги довкола маловивченої проблематики, по-друге дозволить поступово виробити теоретико-методологічні засади досліджуваної тематики, а по-третє такий вузькорегіональний контекст дозволить тримати обрану тематику в руслі загальноукраїнської історичної спрямованості.

Учасники наукової конференції